

mellett közvetlenül, amely már mélyebben fekvő területen halad, nem találtunk leletanyagot.

FEKETE CSANÁD

566. Törökbálint, Tópark (Kukorica-dűlő)
(KÖH 67401)

(Pest megye) U, R, B, Ró, Á

2009. szeptember 7. és december 4. között az M0 autópálya K-i oldalán, a tervezett körforgalom, és a körforgalomhoz csatlakozó leosztók területén végeztünk megelőző feltárást. A területen 117 régészeti jelenséget tártunk fel, melyek közül 101 gödör, 11 árok, 3 ház, 1 kút és 1 cölöplyuk. A jelenségek közül 52 a neolitikum időszakából, 16 a korai rézkorból származik, 14 a korai bronzkori nagyrévi kultúrához tartozik, 10 keltezhető a római korra, 10 az Árpád-korra; 3 újkori jelenséget találtunk, 12 lelet nélküli gödör pedig ismeretlen korú.

A neolit jelenségek mind a *középső neolit korú, zselízi kultúrához* tartoznak, két településrészletet alkotnak. Egy nagyobb településrészlet feküdt az ÉNy-i leosztó DK-i szélén, és egy kisebb településrészletet tártunk fel a leosztó ÉNy-i végén is, egy alacsony, természetes magaslaton. A két településrészlet között kb. 30–40 m hosszú, üres terület húzódik. A D-i településrészlet legfontosabb jelensége a 75. sz. objektum, a vonaldíszes kultúrkörre jellemző, jellegzetes hosszúház cölöplyukai. A házból 25 cölöplyuk maradt fenn, É–D-i tájolású; 15×5 m nagyságú részt tártunk fel belőle. A cölöplyukak három sorba rendezve kerültek elő, egy negyedik cölöplyuksor indult a ház K-i szélén, de ezt a részt levágta a római árok. A cölöplyukak viszonylag nagyok, 60 cm átmérőjűek, 40–45 cm mélyek voltak. A ház É–D-i tájolásához igazodtak a szomszédos, hosszúkás, neolit gödrök is, melyek leletanyagából nagy mennyiségű zselízi kerámiatöredék, obszidiánpenge és rengeteg áglenyomatot paticis került elő.

Hasonló méretű és nagyságú cölöplyukakból állt a másik neolit épület is. A 6, két sorba rendezett cölöplyuk egy 4,4×3 m nagyságú, K–Ny tájolású kicsi épület, vagy egy nagyobb építmény részlete lehet.

A leosztó ÉNy-i végén fekvő telepen csak 1 cölöplyukat találtunk, a többi jelenség kisebb-nagyobb agyaggyerő és hulladékgödör, nagy mennyiségű leletanyaggal. A kerámiatöredékek között sok karcolt díszes töredéket találtunk, és néhány vörös festésű darabot. A minták a korai zselízi kultúra jellegzetes díszítését alkotják, és 2 töredéken látható a kottafejes időszak jellemző díszítése is. Több csótalpas töredék is előkerült, köztük a Sopot-Bicske-kultúra töredéke. A legszebb kőszeközletünk egy csiszolt kőbuzogány, és egy csiszolt kővéső.

A *kora rézkori telep* a körforgalom K-i felén és az ÉK-i leosztó DNy-i szélén feküdt. A telep nagy területen ritkán elszórt, kisebb-nagyobb méretű gödrökből állt. A gödrökből a késő lengyeli kultúra nem túl jellegzetes, kevés kerámiatöredéke került elő, a 88. sz. gödörben a Ludanice-csoport jellegzetes csótalpas töredékét találtuk meg. A telep legfontosabb jelenségei a nagy, henger

alakú, 1,5–3 m mély gödrök. Oldalukon kisebb vörösre égett foltokat találtunk, a gödrök alján keményre dönögölt agyagréteg feküdt, a jelenségek valószínűleg tárológödrök lehettek. A rézkori gödrök a 88. sz. objektum kivételével leletekben szegények voltak.

Az ÉNy-i leosztó közepén a *kora bronzkori nagyrévi kultúra* kicsi településrészlete feküdt. A jelenségek kicsi, kerek, sorba rendezett gödrök voltak, és valószínűleg a bronzkori telephez tartozott a 74. sz. objektum, egy kicsi árok-részlet is. Szinte mindegyik bronzkori gödör alján 5–6 cm vastag, vörös-fekete foltos, égett, kormos réteg húzódott. A bronzkori gödrök is leletben viszonylag szegények voltak, de találtunk egy majdnem teljesen ép kicsi bögrét, és valószínűleg további 5–6 összeragasztható edényt.

A körforgalom területén egy hatalmas méretű árokrendszer feküdt, az árkokban talált kevés lelet (bronzpénz, bronzfibula) alapján a *római korra* kelteztük, valószínűleg a közelben fekvő római villagazdaság része lehetett. A benne talált habarcsdarabok alapján a római villagazdasághoz tartozhatott a 31. sz. objektum, egy kővel kirakott szélű kút. A jelenség nagy része a feltárási területen kívül feküdt, és a felette húzódó 3 m vastag humuszréteg alapján nem lehetett teljesen feltárni.

Az ÉK-i leosztó területén egy kis *Árpád-kori* településrészletet találtunk. A telephez tartozik a 87. sz. objektum, egy kicsi, földbe mélyített ház, az É-i sarkában egy kicsi tűzhellyel, valamint a 89., 96. sz. gödrök, és egy rövid árok-részlet, az 59. sz. objektum, jellegzetes karcolt, hullámos vonalköteggel díszített fazéktöredékekkel.

KOVÁCS ÁGNES – RAJNA ANDRÁS

567. Túrkeve határa

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) B, Sza, A, Á, Kk

2009. április 1. és május 22. között régészeti feltárást végeztünk a Túrkeve-D-1 jelű gázkút termelésbe állítása előtt. Ez idő alatt három lelőhelyen, összesen 4314 m² felületen folyt előzetes kutatás.

Simon-Bala (KÖH 65414): Két kultúra leleteit találtuk meg. A szarmata falu házai, gödreij, árakai, kútjai gazdag kerámiaanyagot tartalmaztak. A lelőhelyen egy avar gödörház is előkerült.

Túrkeddi (KÖH 65346): Három időszakból 61 objektumot tártunk fel. A késő bronzkort a Gáva-kultúra gödreij képviselték. Az avar korból néhány gödör mellett egy ház is előkerült, benne jellegzetes sütőharanggal. Az Árpád-kori Nácsaegyháza falut gödrök, árkok, és félig földbe mélyített házak jelölték.

Túrkeddi-Szőlők (KÖH 65396): Egy késő középkori tanya maradványait tártuk fel, melyet 8 objektum jelzett.

MADARAS LÁSZLÓ

568. Újkér határa

(Győr-Moson-Sopron megye) Ó, Ró, Kö, Kk, Kú

2009. februárban helyszíni szemlét tartottam Újkér határában, a szélérőművek telepítésére kijelölt területeken.